

Projekt

DIGITALIZACE PEČOVATELSKÝCH SLUŽEB V ÚSTECKÉM KRAJI

**KA 4: Studie východisek změny pečovatelských služeb
Situační zprávy za SO ORP Bílina**

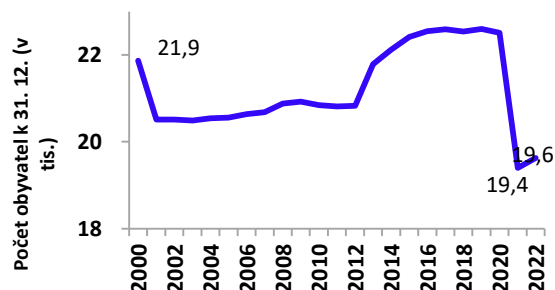
Registrační číslo projektu: CZ.10.02.01/00/23_017/0000190

Sídelní a regionální systém

- Území patří mezi nížinaté a pánevní oblasti, do nichž na východě a jihovýchodě zasahuje vnitrozemská vrchovina Českého středohoří (východně od Bíliny přerušena tzv. Radovesickou výsypkou, kam je od 60. let 20. století ukládána skrývka okolních hnědouhelných lomů), severozápad území tvoří rozsáhlý hnědouhelný důl Bílina
- Součást ústecko-chomutovské aglomerace (pánevní konurbace) a hlavní sídelní osy ÚK
- Mírně nadprůměrná hustota zalidnění v převážně urbánním území, v němž je nízký podíl malých venkovských obcí do 500 obyvatel a na druhou stranu chybějí velká města (Bílina patří k správním obvodům s nejmenšími centry v rámci celého kraje)
- S absencí velkých měst uvnitř správního obvodu a jejich přítomností v jeho bezprostředním okolí souvisí relativně vysoká vyjížďka obyvatel za prací (třetina ekonomicky aktivních obyvatel vyjíždí do zaměstnání mimo území správního obvodu, nejčastěji do Teplic, Mostu a Ústí nad Labem)
- Relativně dobrá dopravní poloha na přímém silničním i železničním „pánevním“ tahu, na druhou stranu nenaplněný potenciál a nevyhovující parametry obou těchto tahů (silniční průtah Bílinou na silnici I/13, nízká kapacita a traťová rychlost železnice č. 130/U1), blízkost dálničního i železničního koridoru Praha – Ústí nad Labem – Drážďany)

Vývoj počtu obyvatel¹

- Počet obyvatel k 31. 12. 2022 činil 19,6 tis., tj. o 2,2 tis. méně oproti r. 2000 (-10,3 %).
- Výraznější růst populace mezi lety 2011–2019.
- Pokles počtu obyvatel v covidových letech 2020–2021 vlivem zejména přirozeného úbytku a mírný nárůst (1,2 %) v r. 2022 vlivem přílivu přistěhovalých z Ukrajiny.
- Významné přírůstky stěhováním v letech 2013–2016 a v r. 2022.

¹ Údaje sledovány za období 2000 až 2022.

Věková a vzdělanostní struktura populace

- Průměrný věk v r. 2022 činil 42 let (nárůst o 5 let oproti r. 2000). SO ORP Bílina měl společně s SO ORP Žatcem nejnižší průměrný věk v kraji.
- V r. 2022 dosáhl index stárí hodnoty 123,2. SO ORP Bílina se tak řadil mezi správní obvody, které ve sledovaném období nejvíce zestárly - index stárí se více než zdvojnásobil. Přesto se tento ukazatel stále pohyboval pod hodnotou kraje (128,5).
- Nárůst počtu osob 65letých a starších – více jak 70 % zvýšení za posledních více než 20 let a o 93,3 % navýšení podílu seniorů, což je společně s SO ORP Kadaň (198 %) největší nárůst v rámci kraje.
- V SO ORP Bílina došlo v porovnání s ostatními správními obvody k nejvýraznějšímu nárůstu počtu osob ve věku 80+ let mezi lety 2000 a 2022 (+50,5 %), nicméně i nadále měl tento obvod nejnižší podíl těchto seniorů v kraji (2,8 % v r. 2022).

Tabulka 1 Ukazatele věkového složení obyvatel – SO ORP Bílina, v letech 2000 a 2022

	2000	2022	Index změny (v %)
0–14 let (abs.)	3 672	3 127	85,2
0–14 let (rel.)	16,8	15,9 %	94,9
65 a více let (abs.)	2 222	3 854	173,4
65 a více let (rel.)	10,2	19,6 %	193,3
80 a více let (abs.)	424	638	150,5
80 a více let (rel.)	2,0	2,8 %	125,7
Index stárí	60,5	123,2	203,7
Průměrný věk	37,1 let	42 let	4,9 let

Pozn. Index změny = $2022/2000 \cdot 100$.

Zdroj: VBD ČSÚ 2024

- I v rámci ÚK velmi nízká úroveň vzdělanosti a kvalifikace obyvatelstva (jen 6 % obyvatel starších 15 let má VŠ vzdělání, naopak 22 % obyvatel má vzdělání základní nebo nedokončené); důvodem je jak absence velkých měst, tak zejména tradiční odvětvová skladba regionální ekonomiky, v níž dominovaly průmyslové a těžební obory masově vyžadující manuální profese, často s nižší kvalifikací

Sociální kapitál

- Velmi nízká míra občanské participace, např. i v kontextu ÚK velmi nízká účast voličů ve volbách (spolu se SO ORP Most dlouhodobě nejnižší v kraji)
- V průměru celého ORP značná vzdělávací neúspěšnost na základních školách (nepochybně však výrazné rozdíly mezi školami v rámci SO ORP navzájem)
- Vysoký podíl obyvatel v exekuci (každý pátý obyvatel starší 15 let, což je vůbec nejvíce v celém Ústeckém kraji)

Osoby s příspěvků²

- **Příspěvek na péči:**

- Nejvýraznější nárůst příjemců příspěvku na péči oproti ostatním obvodům kraje (+30,8 %). Stejně tak i největší nárůst příjemců PnP umístěných v pobytových zařízeních sociálních služeb (+96,4 %) v rámci kraje. Mezi lety 2017 a 2022 došlo k nárůstu podílu seniorů ve IV. stupni PnP (ze 40 % v r. 2017 na 67,5 % v r. 2022). U ostatních stupňů zůstaly podíly seniorů obdobné.
- Pokles počtu příjemců PnP využívajících terénních a ambulantních služeb (-17,6 %), který byl druhý nejvýraznější mezi správními obvody.
- Počty příjemců PnP, o které pečuje jiná fyzická osoba (osoba blízká) a zároveň využívají registrovanou sociální službu, poklesly o 15,8 %.
- Ve správním obvodu Bílina došlo k nejvýraznějšímu zvýšení (+30,1 %) počtu příjemců PnP, o které pečuje jiná fyzická osoba (osoba blízká).

- **Příspěvek na mobilitu:**

- Příspěvek pobíralo v r. 2022 o 26 % více osob než v r. 2017. Nárůst byl třetí nejvyšší mezi správními obvody kraje. Věková struktura příjemců víceméně odpovídá průměru, jen zastoupení osob ve věku 1-18 let je mírně nižší (o 2 p.b.).

- **Průkaz osoby se zdravotním postižením:**

- Počet držitelů všech typů průkazu OZP narostl ve všech správních obvodech Ústeckého kraje (vyjma Varnsdorfu). V SO ORP Bílina byl evidován výrazný nárůst držitelů průkazů TP (+88,6 %), a to dokonce 3. nejvyšší mezi obvody kraje. Mírné zvýšení nastalo u počtu držitelů průkazů ZTP (+47,3 %) a nepatrný nárůst u počtu držitelů průkazů ZTP/P (+2,8 %)

- **Invalidní důchody:**

- Data k invalidním důchodům jsou za okresy, SO ORP Bílina spadá do okresu Teplice.
- Všechny okresy Ústeckého kraje zaznamenaly pokles počtu příjemců ID, výjimku představují okresy Louny a Teplice, ve kterých došlo k mírnému nárůstu příjemců (Teplice 1,8 %).
- Nejvíce příjemců (22,6 % z celkového počtu příjemců v kraji) žilo v okrese Teplice.

Tabulka 2 Příjemci příspěvků – SO ORP Bílina, v letech 2017 a 2022

	2017	2022	Index změny (v %)
Příspěvek na péči (počet)	656	858	130,8
- pobytová zařízení	28	55	196,4
- terénní a ambulantní sociální služby	74	61	82,4
- fyzická osoba + využívající registrovanou sociální službu	38	32	84,2
- pečující fyzická osoba	581	756	130,1
Příspěvek na mobilitu (počet)	723	911	126,0
Průkaz osoby se zdravotním postižením (OZP)	798	1095	137,2
- TP	35	66	188,6
- ZTP	550	810	147,3
- ZTP/P	213	219	102,8
Invalidní důchody*	8897	9054	101,8

Pozn. Index změny = 2022/2017*100. *invalidní důchody jsou za okres Teplice

Zdroj: MPSV 2024, vlastní výpočty

² Údaje sledovány za období 2017 až 2022.

Osoby s demencí³

- **Alzheimerova nemoc:**

- Pokles počtu pacientů s Alzheimerovou nemocí (AN) ve věku 50–64 let nastal ve všech okresech Ústeckého kraje vyjma okresu Louny (zvýšení 67 %). Okres Teplice - pokles o 40,6 %.
- Ve všech okresech kraje pozorován nárůst počtu pacientů s touto nemocí v seniorské věkové skupině (65 a více let), v okrese Teplice o 10,4 %.

- **Nedošetřená demence:**

- Nárůst počtu pacientů s nedošetřenou demencí ve věku 65 a více let (+44,1 %), naopak pokles o 29,6 % ve věku 50–64 let.

- **Alkoholem způsobená/vyvolaná demence:**

- V okrese Teplice nebyli v r. 2022 evidováni pacienti s tímto typem demence.

Tabulka 3 Počet pacientů, okres Teplice, v letech 2017 a 2022

	2017	2022	Index změny (v %)
Počet pacientů s Alzheimerovou nemocí ve věku 50–64 let	32	19	59,4
Počet pacientů s Alzheimerovou nemocí ve věku 65 + let	624	689	110,4
Počet pacientů s nedošetřenou demencí ve věku 50–64 let	35	25	71,4
Počet pacientů s nedošetřenou demencí ve věku 65 + let	286	412	144,1
Počet pacientů s alkoholem způsobenou/vyvolanou demencí ve věku 50–64 let	3	0	-
Počet pacientů s alkoholem způsobenou/vyvolanou demencí ve věku 65 + let	0	0	-

Pozn. Index změny = 2022/2017*100.

Zdroj: NRHZS 2024, vlastní výpočty

Bydlení

- I v rámci ÚK extrémně nízký počet i relativní podíl (na bytovém fondu, na počtu obyvatel) nově dokončených bytů, naznačující tendence naddimenzované infrastruktury z dob socialismu, depopulace, odlivu mozků, nízké atraktivity pro bydlení atd.
- 69 % bytů se nachází v bytových domech, což je v kontextu ÚK (v průměru 64 %) nadprůměrné číslo; nepochybně jde o důsledek masivní bytové výstavby v době socialistické industrializace
- V této souvislosti má převážně urbánní území velmi nadprůměrnou vybavenost běžnou technickou infrastrukturou (vodovod a kanalizace s napojením na ČOV mají všechny obce, plynofikaci mají 3/5 obcí).

---

³ Údaje sledovány za období 2017 až 2022.

Ekonomika a trh práce

- Přetrvávající (byť v čase pozvolna klesající) extrémně vysoký podíl obyvatel zaměstnaných v průmyslu (42 % v roce 2021) a extrémně nízký podíl obyvatel zaměstnaných ve službách (ve stejném roce rovněž cca 31 %)
- Relativně nízký podíl malých a středních podniků, a naopak vysoký podíl velkých podniků, což odpovídá struktuře ekonomiky, v níž mají důležitou roli velké firmy palivoenergetického komplexu
- Transformace průmyslu a energetiky, dekarbonizace a úbytek pracovních míst představuje potenciální příležitost pro sociální služby (uvolní se část pracovního trhu, která je teoreticky dostupná pro jiné obory, byť za předpokladu poměrně náročných rekvalifikací)
- Velmi nízký podíl specialistů a pracovníků s vysokou kvalifikací ve struktuře pracovních sil (pouze čtvrtina ekonomicky aktivních obyvatel), a naopak nejvyšší podíl dělníků a řemeslníků (třetina ekonomicky aktivních obyvatel) a nekvalifikovaných manuálních pracovníků (7 % ekonomicky aktivních obyvatel) v celém kraji
- V kontextu kraje dlouhodobě průměrná míra nezaměstnanosti

Krajina a životní prostředí

- Spíše podprůměrný podíl lesních ploch i zemědělské půdy, též zastavěného území, to vše ve prospěch ploch, které zabírají hnědouhelný důl Bílina a Radovesická výsypka
- Mírně podprůměrný koeficient ekologické stability
- Navzdory malé rozloze vysoká vnitřní variabilita krajiny – východ a jihovýchod převážně zalesněné plochy a louky na svazích Českého středohoří, rozdělené východně od Bíliny Radovesickou výsypkou, uprostřed města a obce, na západě a severozápadě hnědouhelný důl

Rozmístění poskytovatelů pečovatelské služby a územní dostupnost

Na území SO ORP Bílina zajišťují pečovatelskou službu 2 poskytovatelé.

Území SO ORP Bílina má pečovatelskou službou pokryto celé území, nejisté pokrytí je u obce Lukov. Službu zajišťuje primárně pečovatelská služba města Bílina s okamžitou kapacitou 11 klientů. Část území pokrývá i HZ Pohoda s.r.o., s okamžitou kapacitou 2 klienti. Tento poskytovatel, který je mimo Základní síť a primárně působí v SO ORP Teplice, provozuje vlastní dům s pečovatelskou službou a dá se předpokládat, že poskytování terénní pečovatelské služby bude pouze „vedlejší aktivita“.

Tabulka 4 Souhrnný přehled za SO OPR Bílina

Název poskytovatele, sídlo	Individuální okamžitá kapacita ⁴	Úvazky pracovníků v přímé péči ⁵	Území ORP pokryté PS	Časoprostorové poskytování služby
Město Bílina, Bílina	Kapacita: 11	Úvazky: 12	ORP Bílina (na webu není uvedena obec Lukov)	Pondělí až pátek od 7-15:30 hod 10 pečovatelek Pondělí až pátek od 15:30 – 21 hod 1 pečovatelka Víkendy a svátky od 7–21 hod 1 pečovatelka
HZ Pohoda s.r.o., Dubí	Kapacita: 2	Úvazky: 2	Ledvice, Světec, Hostomice, Ohnič	Ve všech obcích ve stejném rozsahu Pondělí až neděle od 7-19 hodin

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb, MPSV (data platná 4/2024), Katalog Ústeckého kraje (data platná k 6/2024), webové zdroje jednotlivých poskytovatelů, AKČNÍ PLÁN rozvoje sociálních služeb v Ústeckém kraji na rok 2024, vlastní realizované šetření mezi poskytovateli zařazenými do Základní sítě

⁴ Pozn. Údaj platný k 7/2024, zdroj údaje Základní síť sociálních služeb Ústeckého kraje na období 2022-2024 platná od 01.07.2024

⁵ Pozn. Údaj platný k 7/2024, zdroj údaje Základní síť sociálních služeb Ústeckého kraje na období 2022-2024 platná od 01.07.2024

Okamžitá kapacita pečovatelských služeb

SO ORP Bílina vykazuje nadprůměrnou okamžitou kapacitu v porovnání s krajským průměrem (jehož hodnota činí 0,41).

Tabulka 5 Individuální okamžitá kapacita v SO ORP Bílina a přepočet na 1000 obyv.

SO ORP	Stávající individuální okamžitá kapacita – ZÁKLADNÍ síť	Stávající individuální okamžitá kapacita – MIMO ZÁKLADNÍ síť	Celková individuální okamžitá kapacita za SO ORP	Počet obyv. k 31.12.2022	Přepočet kapacity na 1000 obyvatel	Přepočet kapacity v Základní síti na 1000 ob.
Bílina	11	0	11	19600	0,56	0,56
CELKEM ZA KRAJ	314	23	337	812200	0,41	0,39

Zdroj: Základní síť sociálních služeb Ústeckého kraje na období 2022-2024, verze platná k 1. 7. 2024; Registr poskytovatelů sociálních služeb, MPSV (data platná 4/2024); Katalog Ústeckého kraje (data platná k 6/2024); webové stránky poskytovatelů PS; vlastní výpočet

Výše úvazků v přímé péči u pečovatelských služeb

SO ORP Bílina vykazuje ve výši úvazků pracovníků v přímé péči na 1000 obyvatel hodnoty nad krajským průměrem (jehož hodnota pro všechny registrované služby činí 0,56).

Tabulka 6 Výše úvazků pracovníků v přímé péči v SO ORP Most (včetně přepočtu na 1000 obyv. a modelu)

Území	Úvazky pracovníků v přímé péči – ZÁKLADNÍ síť	Úvazky pracovníků v přímé péči – MIMO ZÁKLADNÍ síť	Úvazky pracovníků v přímé péči – CELKEM KRAJ	Přepočet úvazků v ZÁKLADNÍ síti na 1000 ob. SO	Přepočet úvazků na 1000 ob. SO	Počet obyv. 31.12.2022	Modelový poměr 0,8 úvazek na 1000 ob.	Rozdíl model a stávající počet
Bílina	12	0	12	0,61	0,61	19600	15,68	-3,68
CELKEM KRAJ	434,77	19,39	454,16	0,54	0,56	812200	649,76	-195,6

Zdroj: Základní síť sociálních služeb Ústeckého kraje na období 2022-2024, verze platná k 1. 7. 2024; Registr poskytovatelů sociálních služeb, MPSV (data platná 4/2024); Katalog Ústeckého kraje (data platná k 6/2024); webové stránky poskytovatelů PS; vlastní výpočet